

DELEGATURA UOKiK W KATOWICACH

Katowice, dnia 2004-08-27

RKT-61-77/04/HS

Decyzja Nr RKT 51/2004

I. Na podstawie art. 23 c) ust. 1 w związku z art. 23 a) ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (tekst jedn. Dz. U. z 2003r. Nr 86, poz. 804 ze zm: Dz. U. z 2003 Nr 170, poz. 1652; Dz. U. z 2004 Nr 93, poz. 891 i Nr 96, poz. 956) oraz stosownie do art. 28 ust. 6 tej ustawy i § 6 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 19 lutego 2002 r. w sprawie określenia właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz. U. Nr 18, poz. 172 ze zm.), po przeprowadzeniu z urzędu postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów,

– działając w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów:

uznaje się za praktyki naruszające zbiorowe interesy konsumentów działanie Zakładu Oczyszczania Miasta Sp. z o.o. z siedzibą w Mysłowicach przy ul. Stadionowej 11 polegające na:

1/ zawieraniu umów z konsumentami poza lokalem przedsiębiorstwa z naruszeniem obowiązków wynikających z ustawy z dnia 2 marca 2000 r. o ochronie niektórych praw konsumentów oraz o odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną przez produkt niebezpieczny (Dz. U. Nr 22, poz. 271 ze zm.) w zakresie uprawnienia konsumenta, który zawarł umowę poza lokalem przedsiębiorstwa, do odstąpienia od umowy bez podania przyczyn, składając stosowne oświadczenie na piśmie, w terminie 10 dni od zawarcia umowy,

2/ stosowaniu w umowach na wywóz odpadów komunalnych, zawieranych z konsumentami, postanowienia wzorców umów, które zostało wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479(45) Kodeksu postępowania cywilnego, zapisu § 7 pkt 3 „*Ustalenia punktu 1 tracą moc w warunkach zimowych przy spadku temperatury poniżej 5 stopni C oraz przy zwiększonych opadach śniegu utrudniających poruszanie się po jezdniach i dojazdach do miejsca usytuowania pojemników,*” i **nakazuje się** zaniechanie ich stosowania.

II. Na podstawie art. 23 c) ust. 2 ustawy z dnia 15 grudnia 2000r. o ochronie konkurencji i konsumentów (tekst jedn. Dz. U. z 2003r. Nr 86, poz. 804 ze zm: Dz. U. z 2003 Nr 170, poz. 1652; Dz. U. z 2004 Nr 93, poz. 891 i Nr 96, poz. 956) oraz stosownie do art. 28 ust. 6 tej ustawy i § 6 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 19 lutego 2002 r. w sprawie określenia właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz. U. Nr 18, poz. 172 ze zm.) po przeprowadzeniu z urzędu postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów,

– działając w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów:

określa się Zakładowi Oczyszczania Miasta Sp. z o.o. z siedzibą w Mysłowicach przy ul. Stadionowej 11 środki usunięcia trwających skutków naruszenia zbiorowych interesów konsumentów,

- w celu zapewnienia wykonania nakazu określonego w pkt I ppkt 1 sentencji niniejszej decyzji polegające na umieszczeniu w treści nowo zawieranych, jak i dotychczas zawartych umów na wywóz odpadów komunalnych zapisów zgodnych z regulacjami ustawy z dnia 2 marca 2000 r. o ochronie niektórych praw konsumentów oraz o

odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną przez produkt niebezpieczny (Dz. U. Nr 22, poz. 271 ze zm.),

- w celu zapewnienia wykonania nakazu określonego w pkt I ppkt 2 sentencji niniejszej decyzji polegające na zaniechaniu stosowania niedozwolonych postanowień umownych w treści nowo zawieranych, jak i dotychczas zawartych umów na wywóz odpadów komunalnych zawieranych z konsumentami.

III. Na podstawie art. 72 w związku z art. 75 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (tekst jedn. Dz. U. z 2003r. Nr 86, poz. 804 ze zm.; Dz. U. z 2003 Nr 170, poz. 1652; Dz. U. z 2004 Nr 93, poz. 891 i Nr 96, poz. 956) oraz stosownie do art. 28 ust. 6 tej ustawy i § 6 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 19 lutego 2002 r. w sprawie określenia właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz. U. Nr 18, poz. 172 ze zm.), po przeprowadzeniu z urzędu postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów,

– działając w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów:

postanawia się zobowiązać Zakład Oczyszczania Miasta Sp. z o.o. z siedzibą w Mysłowicach przy ul. Stadionowej 11, do poniesienia kosztów niniejszego postępowania w wysokości 33,00 zł (słownie: trzydzieści trzy złote).

Uzasadnienie

W imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (dalej zwanego organem antymonopolowym) po uprzednim przeprowadzeniu postępowania wyjaśniającego, wszczęto z urzędu postępowanie w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, w związku z podejrzeniem stosowania przez Zakład Oczyszczania Miasta Sp. z o.o. z siedzibą w Mysłowicach przy ul. Stadionowej 11 (dalej zwanej przedsiębiorcą), praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów polegających na: 1/ zawieraniu umów z konsumentami poza lokalem przedsiębiorstwa z naruszeniem obowiązków wynikających z ustawy z dnia 2 marca 2000 r. o ochronie niektórych praw konsumentów oraz o odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną przez produkt niebezpieczny (Dz. U. Nr 22, poz. 271 ze zm.) w zakresie uprawnienia konsumenta, który zawarł umowę poza lokalem przedsiębiorstwa, do odstąpienia od umowy bez podania przyczyn, składając stosowne oświadczenie na piśmie, w terminie 10 dni od zawarcia umowy, 2/ stosowaniu w umowach na wywóz odpadów komunalnych, zawieranych z konsumentami, postanowienia wzorców umów, które zostało wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479(45) Kodeksu postępowania cywilnego, zapisu § 7 pkt 3 *„Ustalenia punktu 1 tracą moc w warunkach zimowych przy spadku temperatury poniżej 5 stopni C oraz przy zwiększonych opadach śniegu utrudniających poruszanie się po jezdniach i dojazdach do miejsca usytuowania pojemników, ”* co może stanowić naruszenie art. 23 a) ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (tekst jedn. Dz. U. z 2003r. Nr 86, poz. 804 ze zm.; Dz. U. z 2003 Nr 170, poz. 1652; Dz. U. z 2004 Nr 93, poz. 891 i Nr 96, poz. 956 – zwanej także ustawą antymonopolową) - (karta nr 2).

Przedmiotem działalności przedsiębiorcy jest wywóz śmieci i odpadów i unieszkodliwianie odpadów (karta nr 12). Przedsiębiorca obsługuje ok. (...) konsumentów i w ramach prowadzonej działalności stosuje wzorce umowy. Przesłane wzorce umowy stosuje od lutego 2001r. (karta nr 10). Załącznik do wzorca umowy określa między innymi cykl wywozu odpadów komunalnych (karta nr 18). Przedsiębiorca ustala z konsumentami harmonogram wywozu odpadów komunalnych. Według zapisu § 4 pkt 2 umowy – przedsiębiorca ponosi odpowiedzialność za systematyczny wywóz odpadów gromadzonych w pojemnikach zgodnie z ustaloną częstotliwością wykluczającą powstanie zaległości. Według stosowanego zapisu w § 7 pkt 3 – *„Ustalenia punktu 1 (mowa tu o bonifikatach z powodu niedotrzymania przez przedsiębiorcę ustalonego cyklu wywozu) tracą moc w warunkach zimowych przy spadku temperatury poniżej 5 stopni C oraz przy zwiększonych opadach śniegu utrudniających poruszanie się po jezdniach i dojazdach do miejsca*

usytuowania pojemników” (karty nr 33-57). Przedsiębiorca zawiera z konsumentami umowy także poza lokalem przedsiębiorcy (karty nr 10, 33 i 46-57).

Przedsiębiorca nie uznał zarzutu zawierania umów z konsumentami poza lokalem przedsiębiorstwa i podniósł, że art. 5 ustawy o ochronie niektórych praw konsumentów (...) wskazuje obszary, w których nie stosuje się jej postanowień. Według przedsiębiorcy świadczone usługi jednorazowo nie przekraczają 10 euro (art. 5 pkt. 3), posiadają charakter ciągły, a umowy zawierane są na podstawie oferty sprzedaży usług skierowanej do społeczności dzielnicy lub fragmentów aglomeracji w oparciu o powszechnie dostępne cenniki (art. 5 pkt. 1), a także świadczone usługi dotyczą wyłącznie nieruchomości (art. 5 pkt 5). Przedsiębiorca oświadczył, że umowy poza lokalem przedsiębiorcy zawierane są wyłącznie na wyraźne życzenie konsumenta i dlatego też w oparciu o art. 1 ust. 1 ustawy jej zastosowanie nie może mieć miejsca, gdyż to konsument, a nie przedsiębiorca proponuje zawarcie umowy poza lokalem przedsiębiorcy. Przedsiębiorca nie uznał zarzutu stosowania postanowienia wzorców umów, które zostało wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone. W opinii przedsiębiorcy temperatura – 5 °C i znaczne opady śniegu uniemożliwiają świadczeni usług wywozu nieczystości komunalnych. Przedsiębiorca wniósł o umorzenie postępowania. (karty nr 60-61).

Organ antymonopolowy zważył, co następuje.

Zgodnie z art. 23 a) ust. 1 ustawy antymonopolowej *przez praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów rozumie się godzące w nie bezprawne działanie przedsiębiorcy. Nie jest zbiorowym interesem konsumentów suma indywidualnych interesów konsumentów.* Ustawa antymonopolowa w art. 23 a) ust. 2 stanowi: *za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów uważa się w szczególności stosowanie postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o których mowa w art. 479(45) Kodeksu postępowania cywilnego, naruszanie obowiązku udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji, nieuczciwą lub wprowadzającą w błąd reklamę i inne czyny nieuczciwej konkurencji godzące w zbiorowe interesy konsumentów.*

Stosownie do zapisu art. 4 pkt 11 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, ilekroć w ustawie jest mowa o konsumencie rozumie się przez to konsumenta w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (Dz. U. Nr 16, poz. 93 z późn. zm.). Zgodnie z zapisem art. 22(1) K.c. *za konsumenta uważa się osobę fizyczną dokonującą czynności prawnej nie związanej bezpośrednio z jej działalnością gospodarczą.*

Każdy przedsiębiorca w zakresie prowadzonej przez niego działalności gospodarczej zgodnie z art. 355 § 2 Kodeksu cywilnego zobowiązany jest do należytej staranności, w tym do przestrzegania przepisów i postępowania zgodnie z wymogami ustawy antymonopolowej.

Ustawa antymonopolowa reguluje zasady i tryb przeciwdziałania praktykom naruszającym zbiorowe interesy konsumentów, co wynika z treści art. 1 ust. 2 tej ustawy. Zbiorowy interes konsumentów znaczy dotyczący ogółu, a naruszenie tego interesu może mieć miejsce, gdy skutkami działań sprzecznych z ustawą antymonopolową dotknięty jest szerszy krąg uczestników rynku, jak i wtedy, gdy działania te wywołują inne niekorzystne zjawiska. Ustawa antymonopolowa w odniesieniu do konsumentów chroni ich interesy jako zjawiska o charakterze instytucjonalnym, zbiorowym. Działaniami antykonsumenckimi są jedynie takie działania, które dotyczą sfery interesów szerokiego kręgu uczestników rynku. Skutkami działań przedsiębiorcy dotknięci są konsumenci. Działanie przedsiębiorcy godzi w zbiorowy interes konsumentów. W niniejszej sprawie mamy do czynienia z naruszeniem interesów nieograniczonej liczby konsumentów, których nie da się do końca zidentyfikować, gdyż dotyczy konsumentów, z którymi zawarto umowy, w tym konsumentów z którymi zawarto umowy poza lokalem przedsiębiorstwa jak i potencjalnych konsumentów. Przedmiotowy przedsiębiorca, który świadczy usługi konsumentom, godzi w zbiorowy interes konsumentów, albowiem działaniami przedsiębiorcy dotknięty jest szeroki krąg konsumentów.

Ustawa z dnia 2 marca 2000r. o ochronie niektórych praw konsumentów oraz o odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną przez produkt niebezpieczny (Dz. U. Nr 22, poz. 271 ze zm. – dalej zwana ustawą o ochronie niektórych praw konsumentów) obejmuje między innymi implementację

dyrektywy EWG 85/577 z dnia 20.12.1985r. o ochronie konsumentów w umowach zawieranych poza lokalem handlowym¹. Pojawienie się tej regulacji jest działaniem w ramach wykonania art. 68 Układu Europejskiego ustanawiającego stowarzyszenie między Rzeczpospolitą Polską z jednej strony a Wspólnotami Europejskimi i ich Państwami Członkowskimi z drugiej strony, sporządzonego w Brukseli 16 grudnia 1991r.²

Zgodnie z zapisem art. 1 ust. 2 ustawy o ochronie niektórych praw konsumentów *przez lokal przedsiębiorstwa rozumie się miejsce przeznaczone do obsługi publiczności i oznaczone zgodnie z przepisami o działalności gospodarczej*. Tak więc, w przedmiotowej sprawie, miejsce zawierania umów z konsumentami jakim jest miejsce zamieszkania konsumenta, nie jest lokalem przedsiębiorstwa. Przedsiębiorca podniósł, że to konsument występuje z propozycją zawarcia umowy poza lokalem przedsiębiorstwa. Podkreślenia wymaga fakt, że to przedsiębiorca świadczący konsumentom usługi wywozu odpadów komunalnych zobowiązany jest do należytej staranności. Pojęcie umowy zawartej poza lokalem przedsiębiorstwa obejmuje nie tylko umowę *sensu stricto* zawartą poza takim lokalem (art. 1 ust. 2) lecz także umowy zawarte wprawdzie w takim lokalu, lecz w wyniku zebrania ofert poza nim (art. 1 ust. 3)³. W przedmiotowej sprawie przedsiębiorca oświadczył, że do szerokiej rzeszy konsumentów kieruje oferty sprzedaży usług w oparciu o powszechnie dostępne cenniki (karta nr 60). Istotne dla objęcia ochronnym działaniem ustawy jest zawarcie umowy poza lokalem przedsiębiorstwa. Obojętne natomiast jest, z czyjej inicjatywy nastąpiło nawiązanie kontaktu w tej sprawie.⁴ Ustawa dotyczy również umów zawieranych poza lokalem przedsiębiorstwa, gdy sama inicjatywa wizyty przedsiębiorcy w innym miejscu wyszła od konsumenta.⁵

Uprawnienie konsumenta, który zawarł umowę poza lokalem przedsiębiorstwa określa art. 2 ustawy o ochronie niektórych praw konsumentów stanowiący, że *konsument, który zawarł umowę poza lokalem przedsiębiorstwa, może od niej odstąpić bez podania przyczyn, składając stosowne oświadczenie na piśmie, w terminie dziesięciu dni od zawarcia umowy. Do zachowania tego terminu wystarczy wysłanie oświadczenia przed jego upływem. Nie jest dopuszczalne zastrzeżenie, że konsumentowi wolno odstąpić od umowy za zapłatą oznaczonej sumy (odstępne). W razie odstąpienia od umowy umowa jest uważana za niezawartą, a konsument jest zwolniony z wszelkich zobowiązań. To, co strony świadczyły, ulega zwrotowi w stanie niezmienionym, chyba, że zmiana była konieczna w granicach zwykłego zarządu. Zwrot powinien nastąpić niezwłocznie, nie później niż w terminie czternastu dni. Jeżeli konsument dokonał jakichkolwiek przedpłat, należą się od nich odsetki ustawowe od daty dokonania przedpłaty*. Zapis ten tylko konsumentowi daje prawo wycofania się z transakcji, prawo odstąpienia od umowy. Uprawnienie to nie może być w żaden sposób uwarunkowane lub ograniczone umową. Jest natomiast dopuszczalne ustalenie terminu dłuższego niż dziesięciodniowy (art.17).

W przypadku umów zawieranych poza lokalem przedsiębiorstwa obowiązki przedsiębiorcy określa art. 3 ustawy o ochronie niektórych praw konsumentów. *Kto zawiera z konsumentem umowę poza lokalem przedsiębiorstwa, powinien przed jej zawarciem poinformować konsumenta na piśmie o prawie odstąpienia od umowy w terminie, o którym mowa w art. 2 ust. 1 i wręczyć wzór oświadczenia o odstąpieniu, z oznaczeniem swojego imienia i nazwiska (nazwy) oraz adresem zamieszkania (siedziby); obowiązany jest także wręczyć konsumentowi pisemne potwierdzenie zawarcia umowy, stwierdzając jej datę i rodzaj oraz przedmiot świadczenia i cenę. Konsument na żądanie przedsiębiorcy, poświadcza na piśmie, że został poinformowany o prawie odstąpienia i że otrzymał wzór oświadczenia o odstąpieniu od umowy*.

Zgodnie z zapisem art. 5 pkt 1 ustawy o ochronie niektórych praw konsumentów, jej *przepisów o umowach zawieranych z konsumentami poza lokalem przedsiębiorstwa, nie stosuje się do umów o charakterze ciągłym lub okresowym, zawieranych na podstawie ofert sprzedaży lub przez odwołanie się do ogłoszeń, reklam, cenników i innych informacji skierowanych do ogółu albo do poszczególnych osób, jeżeli konsument mógł uprzednio zapoznać się z treścią otrzymanej oferty*

¹ OJ L 372/31 z dnia 31.12.1985r.

² Dz. U. z 1994r. Nr 11, poz. 38

³ Ewa Łętowska. Ochrona niektórych praw konsumentów. Komentarz. 3 wydanie. Wydawnictwo C.H.Beck. Warszawa 2001r, str. 27

⁴ tamże str. 28

⁵ Ewa Łętowska Zarys Prawa. Prawo umów konsumenckich. 2 wydanie. Wydawnictwo CH.Beck 2002 str. 262

lub informacji pod nieobecność drugiej strony umowy, a zarazem w tej ofercie lub informacji, jak i w umowie zastrzeżono prawo konsumenta do odstąpienia od umowy w terminie dziesięciu dni od dnia jej zawarcia. Można przyjąć, że umowy zawierane pomiędzy przedsiębiorcą, a konsumentami są umowami o charakterze ciągłym. Powołany przepis przewiduje ochronę konsumenta przez zastrzeżenie, że prawo odstąpienia od umowy w terminie 10 dni od daty jej zawarcia musi zawierać oferta lub informacja jak i umowa zawierana poza lokalem przedsiębiorstwa. Przedsiębiorca nie wykonuje obowiązków nałożonych ustawą o ochronie niektórych praw konsumentów. W przedmiotowej sprawie w przypadku zawierania z konsumentami umów poza lokalem przedsiębiorstwa konsumenci nie są poinformowani w sposób pełny i rzetelny o swoich uprawnieniach do odstąpienia od umowy, stosownie do powołanego powyżej przepisu. W stosowanym przez przedsiębiorcę wzorcu umowy oraz w umowach zawieranych z konsumentami poza lokalem przedsiębiorstwa brak jest zapisu zgodnego z art. 5 ust. 1 ustawy o ochronie niektórych praw konsumentów. Tak więc podnoszony przez przedsiębiorcę argument, że charakter ciągły umów zawieranych z konsumentami powoduje, że przepisów ustawy nie stosuje się – jest nietrafny. Powołany przez przedsiębiorcę przepis stanowi *...a zrazem ... jak i w umowie zastrzeżono prawo konsumenta do odstąpienia od umowy w terminie dziesięciu dni od dnia jej zawarcia.* W przedmiotowej sprawie stosowany wzorzec umowy oraz umowy zawierane z konsumentami poza lokalem przedsiębiorstwa nie zawierają określonej w ustawie klauzuli. Podnoszony przez przedsiębiorcę argument, że wartość przedmiotu świadczenia to kwota do równowartości 10 euro oraz powszechność zawierania umów w drobnych sprawach życia codziennego powodują, że regulacje powołanej ustawy nie znajdują zastosowanie w sprawie – jest nietrafny. Umowy zawierane z konsumentami mają charakter ciągły, zawarte są na czas nieokreślony. Umowy nie stanowią o jednorazowym wywozie odpadów komunalnych, lecz określają harmonogram i cykliczność ich wywozu. Umowy na wywóz odpadów komunalnych nie są drobnymi sprawami życia codziennego. Zgodnie z regulacjami ustawy z dnia 13 września 1996r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach⁶ właściciele, zarządcy i użytkownicy nieruchomości zapewniają w określonym zakresie utrzymanie czystości i porządku, i obowiązani są do udokumentowania korzystania z usług wywozu odpadów komunalnych. Tak więc, konsumenci w celu wykonania obowiązku wynikającego z ustawy o utrzymaniu czystości (...) zobowiązani są do zawarcia stosownych umów z przedsiębiorcą świadczącym wzmiankowane usługi. Nie można więc takich umów zakwalifikować do drobnych spraw życia codziennego. Umowy o wywóz odpadów komunalnych z nieruchomości stanowiących własność konsumentów nie są umowami określonymi w art. 5 pkt 5 ustawy, nie są umowami dotyczącymi nieruchomości. Przedsiębiorca nie ma żadnych praw do nieruchomości stanowiących własność konsumentów. Obowiązkiem przedsiębiorcy jest wywiezienie odpadów z tych nieruchomości zgodnie z ustalonym harmonogramem i w ustalonych cyklach. Tak więc i ten podnoszony przez przedsiębiorcę argument nie zasługuje na uwzględnienie.

Jak wykazano powyżej przedsiębiorca nie stosuje zasad ogólnych wynikających z ustawy o ochronie niektórych praw konsumentów przy zawieraniu umów z konsumentami poza lokalem przedsiębiorstwa. Umowy te zawarte są z naruszeniem obowiązków wynikających z ustawy o ochronie niektórych praw konsumentów w zakresie uprawnienia konsumenta, który zawarł umowę poza lokalem przedsiębiorstwa, do odstąpienia od umowy bez podania przyczyn, składając stosowne oświadczenie na piśmie, w terminie 10 dni od zawarcia umowy. Stąd też jego działanie jest bezprawne i godzi w zbiorowe interesy konsumentów.

W związku z powyższym orzeczono jak w punkcie I podpunkt 1 sentencji decyzji.

Z analizy treści stosowanych przez przedsiębiorcę wzorców umowy i umów wynika, że niektóre postanowienia zawierają klauzule abuzywne, które zostały wpisane do rejestru niedozwolonych postanowień wzorców umowy. Zapisy umów zawartych z konsumentami porównano do postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do jawnego rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479(45) k.p.c. Uwzględniając zapis art. 479(43) k.p.c. oraz art. 23 a ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji, uznano, że zapisy stosowane w

⁶ Dz. U. Nr 132, poz. 622 ze zm.

umowach zawieranych z konsumentami zawierają podobne do wpisanych do rejestru postanowienia i dotyczą podobnych sytuacji konsumenta, co opisano poniżej.

Według zapisu § 4 pkt 2 umowy – przedsiębiorca ponosi odpowiedzialność za systematyczny wywóz odpadów gromadzonych w pojemnikach zgodnie z ustaloną częstotliwością wykluczającą powstanie zaległości. Wątpliwość wzbudziło postanowienie zawarte w § 7 pkt 3 – „*Ustalenia punktu 1* (mowa tu o bonifikatach z powodu niedotrzymania przez przedsiębiorcę ustalonego cyklu wywozu) *tracą moc w warunkach zimowych przy spadku temperatury poniżej 5 stopni C oraz przy zwiększonych opadach śniegu utrudniających poruszanie się po jezdniach i dojazdach do miejsca usytuowania pojemników*” (karty nr 34-57).

Przedsiębiorca zobowiązany jest do wykonania przedmiotu umową z należytą starannością. Powyższy zapis daje przedsiębiorcy dowolność w wykonywaniu ustalonego cyklu wywozu, także w ustalaniu bonifikat oraz w określaniu, czy wykonał zobowiązanie z należytą starannością. Zapis § 7 pkt 3 wzorca umowy jest niezgodny z art. 385 (3) pkt 2 k.c. stanowiącym, że *niedozwolonymi postanowieniami umów są te, które wyłączają lub istotnie ograniczają odpowiedzialność względem konsumenta za niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązania*.

Podobne niedozwolone postanowienia wzorców umów były oceniane przez Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów. W rejestrze postanowień wzorców umów uznanych za niedozwolone pod pozycją nr 40 wpisaną do rejestru w dniu 30.06.2003r. znajduje się następujące postanowienie wzorca umowy uznane za niedozwolone „Przyjmujący zamówienie zastrzega sobie możliwość opóźnienia realizacji wykonania usługi.” Przedsiębiorca, czyli przyjmujący zamówienie, stosując klauzulę - „*Ustalenia punktu 1 tracą moc w warunkach zimowych przy spadku temperatury poniżej 5 stopni C oraz przy zwiększonych opadach śniegu utrudniających poruszanie się po jezdniach i dojazdach do miejsca usytuowania pojemników*” zastrzega sobie możliwość opóźnienia w wykonaniu ustalonego cyklu wywozu w warunkach zimowych i ogranicza odpowiedzialność względem konsumenta za niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązania. Klauzula ta jest podobna do zawartej w jawnym rejestrze „Przyjmujący zamówienie zastrzega sobie możliwość opóźnienia realizacji wykonania usługi.” Przedsiębiorca w § 7 umów zawieranych z konsumentami stosuje podobne postanowienie -wpisane do jawnego rejestru postanowień, które dotyczy podobnej sytuacji konsumenta. Umieszczenie przedmiotowego zapisu w jawnym rejestrze postanowień wzorców umów uznanych za niedozwolone skutkuje tym, że z datą dokonania wpisu zabronione jest stosowanie niedozwolonych postanowień wzorców umów. W opinii przedsiębiorcy temperatura – 5 °C i znaczne opady śniegu uniemożliwiają świadczenie usług wywozu nieczystości komunalnych. Takie stanowisko przedsiębiorcy potwierdza próbę unikania odpowiedzialności za niewykonanie lub nienależyte wykonanie świadczenia. Przedsiębiorca jako profesjonalista na rynku zobowiązany jest do wykonania zobowiązania z należytą starannością, ustalając z konsumentami częstotliwość i harmonogram wywozu odpadów zobowiązany jest zorganizować swoją działalność w taki sposób, aby należycie wykonać zobowiązanie. Powszechnie wiadomym jest, że w polskiej strefie klimatycznej znaczne opady śniegu mogą występować w okresie od listopada do kwietnia, podobnie temperatura – 5 °C. W obowiązującym porządku prawnym konsumenci zobowiązani są do utrzymania porządku w swoich posesjach przez cały rok, obowiązani są do udokumentowania korzystania z usług wywozu odpadów komunalnych. W celu wykonania tego obowiązku zawarli umowy z profesjonalnym przedsiębiorcą. Podnoszone przez przedsiębiorcę argumenty są nietrafne i nie zasługują na uwzględnienie.

Wzorce umowne wykorzystywane przy zawieraniu umów z konsumentami mogą być poddane kontroli abstrakcyjnej. Kontroli abstrakcyjnej wzorca jako takiego (art. 479³⁶ – 479⁴⁵ K.p.c.) dokonuje się niezależnie od tego, czy wzorzec był, czy też nie był zastosowany w konkretnej umowie. Kontrola taka obejmuje klauzule pojedyncze lub zbiorowe (cały wzorzec lub jego fragment). Oceny postanowień w wypadku kontroli abstrakcyjnej dokonuje Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów i wyłącznie do kompetencji tego Sądu należy uznanie postanowień wzorców umownych za niedozwolone. Art. 479⁴³ K.p.c. rozszerza prawomocność wyroku wydanego w sprawie o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone na osoby trzecie. Skutek tzw. prawomocności rozszerzonej następuje od chwili wpisania wzorca umowy do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, prowadzonego przez Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, o którym mowa w

art. 479⁴⁵ § 2 k.p.c. Konsekwencją umieszczenia postanowienia umownego w w/w rejestrze, jest to, że posłużenie się nim będzie miało skutek wprowadzenia do umowy elementu bezwzględnie przez prawo zakazanego. Wpis do rejestru niedozwolonych postanowień umownych oznacza, że od tego momentu stosowanie takiej klauzuli jest zakazane we wszystkich wzorcach umownych. Sąd dokonując oceny postanowienia umownego ocenia określony zapis, i w momencie jego wpisania do rejestru klauzula przestaje być postanowieniem konkretnego wzorca umownego, a staje się samodzielnie funkcjonującą zasadą, która została zakwestionowana. Ze względu na rozszerzoną skuteczność klauzul (art. 479⁴³ K.p.c.), spełniają one funkcję podobną do przepisów prawa. Tak więc, dokonując oceny treści postanowień umownych wykorzystywanych przez przedsiębiorców we wzorcach umownych należy wykorzystywać reguły interpretacji wykształcone w nauce prawa i praktyce orzeczniczej (wykładnia językowa, systemowa, funkcjonalna i inna). Stąd też, niedozwolone będą takie postanowienia umów, które mieszczą się w „hipotezie” klauzuli wpisanej do rejestru, której treść zostanie ustalona w oparciu o dokonaną jej wykładnię. Nie jest zatem konieczna dokładna, literalna identyczność klauzuli wpisanej do rejestru i klauzuli z nią porównywanej.

Zgodnie z art. 23a) ust. 1 ustawy antymonopolowej *przez praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów rozumie się godzące w nie bezprawne działania przedsiębiorcy*. Posługiwanie się postanowieniem, które zostało wpisane do rejestru niedozwolonych postanowień umownych, po uznaniu go przez Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów za niedozwolone jest zakazane z mocy prawa. Zgodnie z art. 365 § 1 k.p.c. orzeczenie prawomocne wiąże nie tylko strony i sąd, który je wydał, lecz również inne sądy i organy państwowe, a w wypadkach w ustawie przewidzianych także inne osoby. Sąd orzekając co do postanowienia, iż jest to niedozwolone postanowienie umowne stwierdza, iż kształtuje ono prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, równocześnie rażąco naruszając jego interesy. Zgodnie z art. 385¹ § 1 k.c. przez niedozwolone postanowienie umowne uważa się, postanowienia umowy zawieranej z konsumentem nie uzgodnione indywidualnie, które kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy. Biorąc pod uwagę powyższą wykładnię, można stwierdzić, iż praktyka polegająca na stosowaniu klauzuli z naruszeniem w art. 385(3) pkt 2 k.c. i stosowanie przez przedsiębiorcę klauzuli wpisanej do rejestru niedozwolonych postanowień wzorców umów, narusza zbiorowy interes konsumentów.

Zgodnie z zapisem art. 23 a/ ust. 2 ustawy antymonopolowej za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów uważa się w szczególności stosowanie postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o których mowa w art. 479(45) Kodeksu postępowania cywilnego, godzące w zbiorowe interesy konsumentów. Zbiorowe interesy konsumentów podlegają zatem ochronie przed godzącymi w nie naruszeniami polegającymi na sprzecznych z prawem (zakazanych przez przepisy innych ustaw) działaniach przedsiębiorców. Tworząc katalog działań, które będą uznane za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów ustawodawca posłużył się zwrotem „w szczególności”. Oznacza to, że wskazany w art. 23 a ust. 2 katalog ma charakter przykładowy. Zamiarem ustawodawcy było uznanie za praktykę działań, które naruszyły przepisy innych ustaw. W przepisie art. 23 a ustawy antymonopolowej nie ma odwołania do konkretnych ustaw, z tego względu, że byłoby to sprzeczne z zasadami poprawnej legislacji, ale też niepotrzebnie ograniczało Prezesa Urzędu w jego decyzjach w sprawach niedozwolonych praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów. Normy materialnoprawne istotne z punktu widzenia wydania decyzji znajdują się w innych ustawach, poza ustawą antymonopolową. W związku z powyższym orzeczono jak w punkcie I podpunkt 2 sentencji decyzji.

Wobec powyższego, organ antymonopolowy przedstawione zachowanie przedsiębiorcy uznaje za praktyki naruszające zbiorowe interesy konsumentów i nakazuje zaniechanie ich stosowania.

Zgodnie z art. 23 c) ust. 2 ustawy antymonopolowej w decyzji, organ antymonopolowy może określić środki usunięcia trwających skutków naruszenia zbiorowych interesów konsumentów w celu zapewnienia wykonania nakazu. W związku z powyższym określa się przedsiębiorcy środki usunięcia trwających skutków naruszenia zbiorowych interesów konsumentów

- w celu zapewnienia wykonania nakazu określonego w pkt I ppkt 1 sentencji niniejszej decyzji polegające na umieszczeniu w treści nowo zawieranych, jak i dotychczas zawartych umów na wywóz odpadów komunalnych zapisów zgodnych z regulacjami ustawy z dnia 2 marca 2000 r. o ochronie niektórych praw konsumentów oraz o odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną przez produkt niebezpieczny (Dz. U. Nr 22, poz. 271 ze zm.),
- w celu zapewnienia wykonania nakazu określonego w pkt I ppkt 2 sentencji niniejszej decyzji polegające na zaniechaniu stosowania niedozwolonych postanowień umownych w treści nowo zawieranych, jak i dotychczas zawartych umów na wywóz odpadów komunalnych zawieranych z konsumentami.

W związku z powyższym należało orzec jak w punkcie II sentencji.

Zgodnie z art. 75 ustawy antymonopolowej, organ antymonopolowy rozstrzyga o kosztach w drodze postanowienia, które może być zamieszczone w decyzji kończącej postępowanie. W myśl art. 72 ustawy, jeżeli postępowanie zostało wszczęte z urzędu i w jego wyniku organ antymonopolowy stwierdził naruszenie przepisów ustawy, przedsiębiorca, który dopuścił się tego naruszenia, zobowiązany jest ponieść koszty postępowania.

Niniejsze postępowanie zostało wszczęte z urzędu. W wyniku tego postępowania organ antymonopolowy w punkcie I sentencji decyzji stwierdził naruszenie przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Kosztami niniejszego postępowania dla organu antymonopolowego, są wydatki w wysokości 33,00 zł związane z korespondencją organu antymonopolowego z przedsiębiorcą. W związku z powyższym organ antymonopolowy postanowił obciążyć przedsiębiorcę kosztami postępowania w wysokości 33,00 zł (słownie: trzydzieści trzy złote). W związku z powyższym należało orzec jak w punkcie III sentencji.

Koszty niniejszego postępowania przedsiębiorca obowiązany jest wpłacić na konto Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Warszawie w NBP o/o Warszawa Nr 51101010100078782231000000, w terminie 14 dni od dnia uprawomocnienia się niniejszej decyzji.

Na postanowienie zawarte w punkcie III niniejszej decyzji, na podstawie art. 78 ust. 6 ustawy antymonopolowej w związku z art. 479²⁸ § 1 pkt 2 k.p.c. przysługuje zażalenie do Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów - Delegatury Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Katowicach w terminie tygodnia od dnia doręczenia.

Stosownie do treści art. 78 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w związku z art. 479²⁸ § 2 k.p.c. – od niniejszej decyzji przysługuje odwołanie do Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, w terminie dwutygodniowym od dnia jej doręczenia, za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów – Delegatury Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Katowicach.

Dyrektor Delegatury
Urzędu Ochrony Konkurencji
i Konsumentów w Katowicach
Alicja Kral